

System poradenských služeb v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti v České republice

Zuzana Freibergová
Národní informační středisko pro poradenství

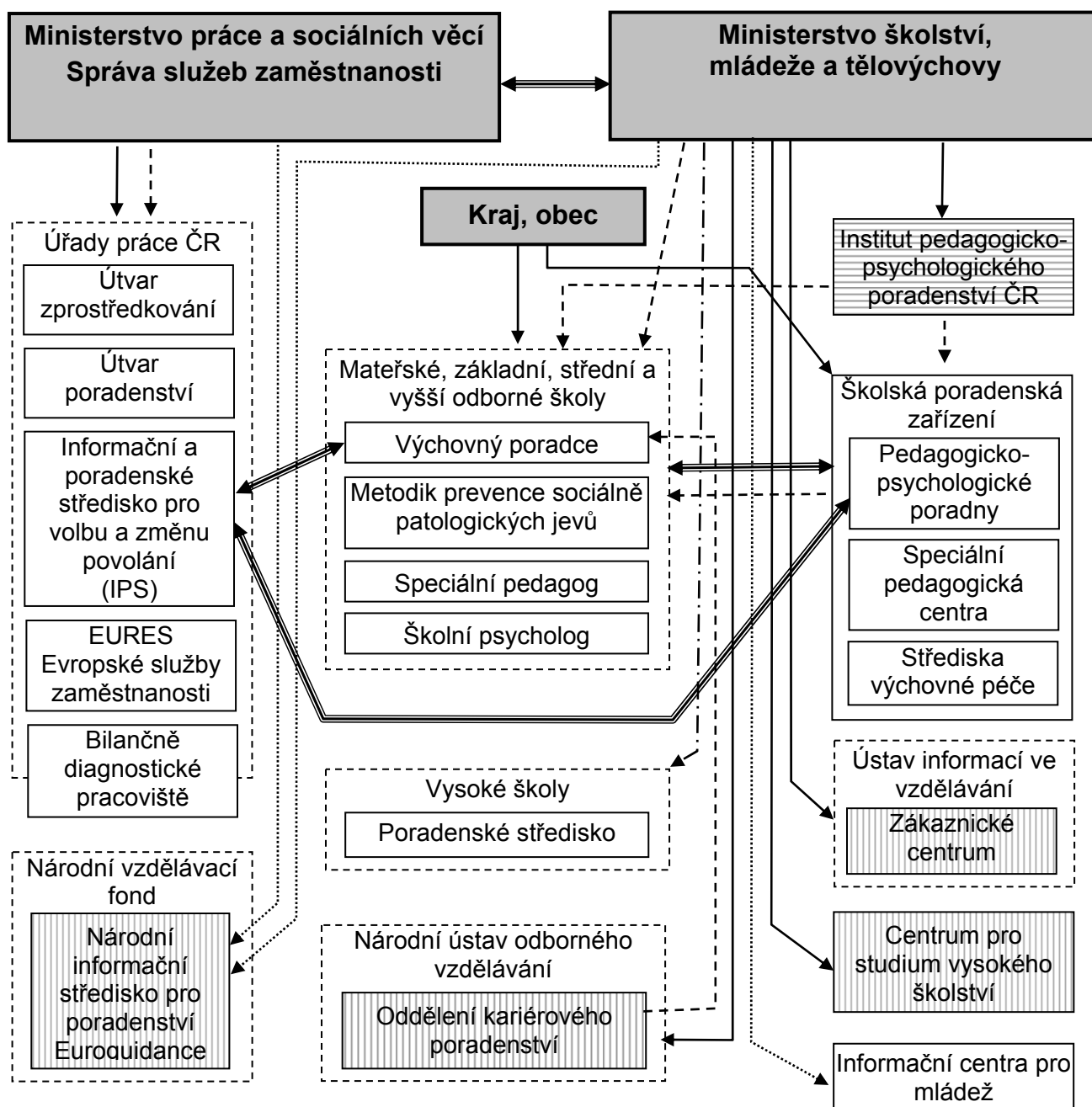
V České republice vedle sebe působí v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti dva poradenské systémy. Přestože z oficiálních dokumentů není patrné, že by se jednalo o integrovaný systém poradenských služeb, základy takového systému jsou postupně budovány jak v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), tak i v resortu Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV). Obecně známým slabým místem tohoto poradenského systému je jejich neinstitutionalizované propojení a jejich koordinace. Nicméně v posledních letech je mezi oběma resorty patrné zlepšení spolupráce zejména mezi školami a pedagogicko-psychologickými poradnami na jedné straně a na straně druhé jsou to informační a poradenská střediska pro volbu povolání úřadů práce ČR a útvary poradenství a rekvalifikace úřadů práce. Obě „větve“ poradenského systému se již nyní doplňují v poradenské podpoře mládeže při výběru vzdělávací cesty a volby povolání. Oba poradenské systémy do jisté míry používají stejné metody a techniky práce, respektují platné mezinárodní dokumenty a etický kodex, rozdíly jsou spíše v míře konkrétnosti a zaměření.

Školský poradenský sub-systém je orientován na poradenskou činnost vůči žákům a studentům, případně jejich rodičům, při řešení běžných výchovných problémů a dalších situací, se kterými se děti a mládež potýkají v průběhu studia, při úvahách o změně či výběru dalšího vzdělávání i při profesní orientaci a pro jejich přípravu ke vstupu na trh práce.

Poradenský sub-systém v rámci resortu práce je významným nástrojem státní politiky zaměstnanosti. Soustřeďuje se zejména na řešení otázek souvisejících s optimální volbou povolání a s přípravou na něj, s problematikou změny povolání, změny kvalifikace a s celou řadou problémů a otázek souvisejících se ztrátou a znovuzískáním zaměstnání.

Na obrázku č. 1 jsou schématicky naznačeny existující vazby uvnitř poradenského systému. Ne všechny instituce vykonávají přímou poradenskou činnost. Některé mají na centrální úrovni řídicí a metodickou funkci, další se podílejí na tvorbě informačních zdrojů a odborného zázemí, či poskytují vzdělávání poradenským pracovníkům. V grafu nebylo možno zachytit všechny zapojené instituce, chybí zde znázornění propojení výchovně vzdělávacího procesu s přípravou pro vstup na trh práce, toky informací o vzdělávacích příležitostech a o míře uplatnitelnosti se na trhu práce se získanou kvalifikací, či vzájemná spolupráce institucí.

Struktura systému poradenských služeb v České republice

- Legenda:**
- řídicí instituce,
  - instituce poskytující metodickou podporu poradenským službám,
  - instituce poskytující informační podporu a zprostředkování informací o vzdělávacích příležitostech,
  - informační a poradenské instituce/pracovníci,
  - zastřešující instituce, jejichž hlavním posláním není poskytování poradenských služeb (nejsou uvedena všechna jejich oddělení),
  - přímé řízení a financování,
  - metodická pomoc,
  - částečné financování pomocí grantů a dotací,
  - financování, nikoliv přímé řízení,
  - kritická místa poradenského systému.

1. Poradenský sub-systém v působnosti MŠMT

Poradenské služby, které působí v rámci školské soustavy, mají poměrně dlouhou historii. Začaly se formovat již v minulém století, kdy se s větším počtem vzdělávaných dětí začaly řešit otázky související s výchovou, vzděláváním i volbou povolání. Do dnešní podoby se začaly formovat po roce 1962 v souvislosti s reorganizací školského systému. Jejich rozvoj byl ovlivňován nejen potřebami dětí, žáků, studentů a mládeže, ale také různými politickými vlivy. Rozsah a pole působnosti poradenských služeb je vymezeno legislativními normami, které upravují jednotlivé stupně vzdělávání (předškolní, základní, střední a vyšší odborné vzdělávání je upraveno „školským zákonem“¹, studium na vysokých školách pak „zákonem o vysokých školách“²) a tudíž i jejich přehled je podán odděleně.

1.1 Poradenské služby poskytované žákům mateřských, základních, středních škol a studentům vyšších odborných škol

Právo na včasnou a účelnou radu v různých otázkách týkajících se vzdělávání je považováno za důležitou součást činnosti školy a školských poradenských zařízení. Je na této úrovni nazýváno poradenstvím *výchovným, pedagogicko-psychologickým, speciálně pedagogickým a preventivním*. Jeho hlavním posláním je podpora řešení běžných i svízelných otázek, se kterými se potýkají žáci, studenti, rodiče a učitelé.

Poradenský systém lze definovat z hlediska tří úrovní – z národního, krajského a školského pohledu.

1.1.1 Národní úroveň

MŠMT³ je ústřední orgán státní správy zodpovídající za vzdělávací systém jako celek. Fungování poradenského systému ovlivňuje prostřednictvím krajských úřadů (viz kap. 1.1.2) a přímo řízených institucí uvedených níže. Hlavním nástrojem řízení je *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky*, který stanoví mimo jiné také způsob zajištění a realizace systému poradenských služeb v resortu školství. MŠMT v podstatě přeneslo odpovědnost za rozvoj poradenského systému na své přímo řízené organizace (PŘO) – viz dále.

Institut pedagogicko-psychologického poradenství (IPPP)⁴

IPPP má z pověření MŠMT v rámci školského poradenského systému specifické postavení. Vytváří koncepce školského poradenského systému, provádí analýzy a průzkumy, připravuje a vydává metodické publikace a informační materiály, vydává *Zpravodaj Výchovné poradenství*, poskytuje

¹ Zákon o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) č. 561/2004 Sb.

² Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) č. 111/1998 Sb.

³ [Http://www.msmt.cz](http://www.msmt.cz)

⁴ [Http://www.ippp.cz](http://www.ippp.cz), PŘO MŠMT

další vzdělávání odborným poradenským pracovníkům, koordinuje spolupráci a výměnu zkušeností škol a školských poradenských zařízení.

Oddělení kariérového poradenství Národního ústavu odborného vzdělávání (OKP)⁵

OKP se angažuje v rozvíjení středoškolského kariérového poradenství na národní úrovni. Připravilo metodickou podporu středoškolské vzdělávací oblasti *Úvod do světa práce*, která je v novém pojetí rámcových a školních vzdělávacích programů základních škol zařazena do vzdělávací oblasti *Člověk a svět práce*. OKP se podílí na sběru dat o vzdělávací nabídce středních a vyšších odborných škol.

Výzkumný ústav pedagogický (VÚP)⁶

Odborná činnost VÚP se soustřeďuje na tvorbu rámcových vzdělávacích programů pro předškolní, základní a střední všeobecné vzdělávání (gymnázia) a kurikulární politiky. VÚP připravil metodickou podporu vzdělávací oblasti pro základní školy *Výchova k volbě povolání*, která je v novém pojetí rámcových a školních vzdělávacích programů základních škol zařazena do vzdělávací oblasti *Člověk a svět práce*.

Ústav pro informace ve vzdělávání (ÚIV)⁷

Hlavní činností ÚIV je sběr statistických údajů o školství a zpracovávání analýz a prognóz stavu a rozvoje vzdělávacího systému a školské a vzdělávací politiky. Zákaznické centrum ÚIV poskytuje informace o vzdělávací nabídce.

Národní institut dětí a mládeže MŠMT (NIDM)⁸

NIDM připravuje a zpracovává koncepce ve vztahu k mladé generaci, projektuje a realizuje výzkumy vztahující se k problematice života dětí a mládeže. Do poradenského systému lze zařadit tři jeho oddělení:

- **Informační centrum pro mládež (ICM)⁹** poskytuje informace, konzultační a poradenské služby z oblastí vztahujících se k životu dětí a mládeže v ČR i v zahraničí. Je metodickým pracovištěm sítě českých informačních center pro mládež.
- **Eurodesk¹⁰** poskytuje přístup k evropským informacím pro mladé lidi a pro pracovníky s mládeží o evropských programech pro mladé lidi, o studiu a práci v zahraničí. Je součástí evropské informační sítě, která působí v 31 zemích.
- **Talentcentrum¹¹** bylo zřízeno k řešení problematiky práce s talenty.

---

⁵ [Http://www.nuov.cz](http://www.nuov.cz), PŘO MŠMT

⁶ [Http://www.vuppraha.cz](http://www.vuppraha.cz), PŘO MŠMT

⁷ [Http://www.uiv.cz](http://www.uiv.cz), PŘO MŠMT

⁸ [Http://www.idm-msmt.cz](http://www.idm-msmt.cz), PŘO MŠMT

⁹ [Http://www.icm.cz](http://www.icm.cz)

¹⁰ [Http://www.eurodesk.cz](http://www.eurodesk.cz)

¹¹ [Http://www.idm-msmt.cz/czech/cz_tal/cztal.html](http://www.idm-msmt.cz/czech/cz_tal/cztal.html)

Národní informační středisko pro poradenství Národního vzdělávacího fondu, o. p. s. (NISP)¹²

NISP je součástí evropské sítě Euroguidance, která sdružuje 65 podobných pracovišť ze 31 evropských zemí. Jeho hlavním posláním je podpora mobility v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, evropské dimenze v poskytování poradenských a informačních služeb, výměny informací o vzdělávacích příležitostech, spolupráce mezi poskytovateli poradenských a informačních služeb v oblasti vzdělávání a šíření příkladů dobré praxe v poradenství.

1.1.2 Krajská úroveň

Na **úrovni krajů** je rozvoj školských poradenských služeb stejně jako školství v daném regionu v kompetenci *krajských úřadů*. Koordinace poradenských služeb je prováděna prostřednictvím *Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji a Výročních zpráv o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v kraji*, jejichž pravidelné zpracovávání ukládá krajům zákon.¹³ V obou dokumentech jsou kraje povinny zabývat se i poskytovanými poradenskými službami.

Pod *krajské úřady* spadají také *školská poradenská zařízení*¹⁴ v daném kraji, tj. pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra.

Pedagogicko-psychologické poradny (PPP)

PPP (70, z toho 2 soukromé a 1 církevní)¹⁵ poskytují služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pedagogicko-psychologickou pomoc při výchově a vzdělávání žáků. Poradny např. zjišťují pedagogicko-psychologickou připravenost žáků na povinnou školní docházku a vydávají o ní odborný posudek; doporučují zákonným zástupcům a řediteli školy zařazení žáka do příslušné školy a třídy a vhodnou formu jeho vzdělávání; spolupracují při přijímání žáků do škol; provádějí psychologická a speciálně pedagogická vyšetření pro zařazení žáků do škol, tříd, oddělení a studijních skupin s upravenými vzdělávacími programy pro žáky se zdravotním postižením. Služby státních poraden jsou bezplatné a k jejich návštěvě není potřeba žádné doporučení. Poradny disponují kvalifikovanými psychology, kteří jsou zpravidla schopni poskytnout řadu komplexnějších doporučení, a to nejen na základě výsledků testů a pohovorů.

---

¹² [Http://www.nvf.cz/euroguidance](http://www.nvf.cz/euroguidance)

¹³ Zákon o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) č. 561/2004 Sb. a Vyhláška, kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy č. 15/2005 Sb.

¹⁴ Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních č. 72/2005 Sb.

¹⁵ Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení - aktualizace 17.10.2005., <http://delta.uiv.cz/pro.htm>

Speciálně pedagogická centra (SPC)

SPC (102, z toho 9 soukromých)¹⁶ poskytují poradenské služby žákům se zdravotním postižením ambulantně na pracovišti centra a návštěvami pedagogických pracovníků centra ve školách a školských zařízeních, případně v rodinách, v zařízeních pečujících o žáky se zdravotním postižením. Centra např. zjišťují speciální připravenost žáků se zdravotním postižením na povinnou školní docházku, zpracovávají odborné podklady pro integraci těchto žáků a pro jejich zařazení a přeřazení do škol a školských zařízení a pro další vzdělávací opatření, vykonávají speciálně pedagogickou a psychologickou diagnostiku a poskytují poradenské služby se zaměřením na pomoc při řešení problémů ve vzdělávání, v psychickém a sociálním vývoji žáků se zdravotním postižením.

Střediska výchovné péče (SVP)

SVP (18, z toho jedno soukromé)¹⁷ poskytují všestrannou preventivní speciálně pedagogickou péči a psychologickou pomoc dětem zpravidla ve věku od 3 do 18 let, případně zletilé osobě do 19 let s rizikem či s projevy poruch chování a negativních jevů v sociálním vývoji a dětem propuštěným z ústavní výchovy při jejich integraci do společnosti. Tato péče je zaměřena na odstranění či zmírnění již vzniklých poruch chování a na prevenci vzniku dalších vážnějších výchovných poruch a negativních jevů v sociálním vývoji dětí, pokud u nich nenastal důvod k nařízení ústavní výchovy nebo uložení ochranné výchovy. SVP poskytují konzultace, odborné informace a pomoc osobám odpovědným za výchovu, pedagogickým pracovníkům předškolních zařízení, škol a školských zařízení v oblasti výchovy a vzdělávání dětí s rizikem či s projevy poruch chování a negativních jevů v sociálním vývoji a při jejich integraci do společnosti.¹⁸

1.1.3 Školská úroveň

Na úrovni školy je za poskytování poradenských služeb zodpovědný ředitel školy. Ve škole jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků školy.

Vyhláška, která tuto oblast upravuje,¹⁹ definuje *poradenské pracovníky* čtyř kategorií a jimi vykonávané standardní činnosti. Jejich odborná kvalifikace je stanovena

---

¹⁶ Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení - aktualizace 17.10.2005., <http://delta.uiv.cz/pro.htm>

¹⁷ Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení - aktualizace 17.10.2005., <http://delta.uiv.cz/pro.htm>

¹⁸ Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních č. 109/2002 Sb.

¹⁹ Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních č. 72/2005 Sb.

zákonem o pedagogických pracovnících²⁰ a splnění dalších kvalifikačních předpokladů vyhláškou o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků.²¹

- **Výchovný poradce** – funkcí výchovného poradce je obvykle vykonává jeden z pedagogů na částečný úvazek.²² Jeho hlavním úkolem je podpora žáků a studentů (případně jejich rodičů) při řešení výukových a výchovných problémů, při volbě dalšího studia a povolání, včetně pomoci při vyplňování přihlášek ke studiu.
- **Školní metodik prevence sociálně patologických jevů** – koordinuje a realizuje školní programy prevence sociálně patologických jevů,²³ (prevence záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, prekriminálního a kriminálního chování, šikany a dalších sociálně patologických jevů). V případě, že na škole nepůsobí školní psycholog, pomáhá škole řešit výchovné a výukové problémy.
- **Školní psycholog** – obvykle provádí specializované úkony, související s diagnostikou výukových a výchovných problémů žáků, s jejich odstraňováním či potlačováním a do jisté míry poskytuje také konzultace k volbě povolání. Poskytuje krizovou intervenci, provádí individuální a skupinová psychologická vyšetření žáků, vede výcvikové a další programy osobnostního rozvoje a prevence sociálně patologických jevů.k
- **Speciální pedagog** – pracuje se žáky, kteří jsou postiženi různými nedostatky tělesnými, smyslovými, duševními nebo poruchami chování a vyžadují tudíž zvýšenou péči. Řeší otázky jejich integrace mezi běžnou populací. Provádí nápravné, reedukační a kompenzační činnosti.

Je na rozhodnutí ředitele školy, zda charakter potřeb žáků dané školy vyžaduje spíše psychologa či speciálního pedagoga, v případě velkých škol mohou na škole působit i oba.

Významným mezníkem v přípravě žáků a studentů k přechodu do světa dospělých se stalo zařazení vzdělávací oblasti **Člověk a svět práce** do vzdělávacích programů základních²⁴ a středních škol²⁵. Cílem je připravit žáky na výběr vzdělávací cesty či volbu povolání ještě před ukončením školy. Důraz je přitom kladen na tvorbu a upevňování pozitivních postojů k rozmanitým pracovním činnostem, osvojování

²⁰ Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů č. 562/2004 Sb.

²¹ Vyhláška o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků č. 317/2005 Sb.

²² Předpokladem pro výkon funkce výchovného poradce je absolvování studia pro výchovné poradce v rámci programu celoživotního vzdělávání na vysoké škole v délce trvání nejméně 250 vyučovacích hodin.

²³ Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže čj. 14 514/2000-51.

²⁴ Metodický pokyn MŠMT čj. 19485/2001 k zařazení vzdělávací oblasti Výchova k volbě povolání do vzdělávacích programů pro základní vzdělávání.

²⁵ Metodický pokyn MŠMT čj. 22067/2000 k zařazení učiva „Úvod do světa práce“ do vzdělávacích programů středních škol.

prakticky využitelných dovedností a rozvoj schopnosti jejich aplikace v běžných životních situacích.

1.2 Poradenské služby poskytované studentům vysokých škol

1.2.1 Národní úroveň

Hlavním nástrojem **MŠMT** pro řízení vysokého školství je *Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol (dále jen Dlouhodobý záměr MŠMT)* a *Výroční zpráva o stavu vysokého školství*, na jehož základě MŠMT projednává a vyhodnocuje dlouhodobé záměry veřejných a soukromých vysokých škol a jejich výroční zprávy. V Dlouhodobém záměru MŠMT pro rok 2005 se hovoří kromě jiného o vytváření příznivého prostředí pro studenty i učitele. Prostřednictvím Fondu rozvoje vysokých škol budou opět podpořeny vzdělávací rozvojové projekty veřejných vysokých škol zaměřené na zvýšení úrovně poskytování poradenské péče studentům vysokých škol.

1.2.1 Úroveň vysoké školy

Na **úrovni vysoké školy** je ze zákona²⁶ poskytování poradenských služeb plně v kompetenci jednotlivých vysokých škol a jejich fakult. Způsob jejich poskytování vysoká škola konkretizuje v rámci *Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové, umělecké nebo další tvůrčí činnosti vysoké školy (Dlouhodobý záměr vysoké školy)*.

Zhruba od roku 1993 se doporučuje pro rozvoj vysokoškolského poradenství model komplexní poradenské péče,²⁷ která vychází ze vzájemných vazeb *výchovy, vzdělávání a volby povolání* a zahrnuje všechny okruhy problémů, se kterými se mohou setkat mladí lidé od prvního rozhodování o pomaturitním vzdělání, o vstupu na vysokou školu až po její absolutorium a vstup do praxe. Jádrem *modelu vysokoškolského poradenství* tvoří čtyři hlavní problémové okruhy:

- *studijní orientace pro uchazeče o vysokoškolské studium,*
- *studijní orientace pro studenty* všech forem vysokoškolského studia (včetně studentů, kteří svá studia z nějakého důvodu nedokončili), kteří mají zájem např. o změnu studijního oboru, o doplňkové studium jiného oboru, individuální studijní program, postgraduální či doktorské studium;
- *profesní poradenství* v otázkách uplatnění vybraného studijního oboru na trhu práce, případně i poskytnutí konkrétní pomoci při vyhledávání potenciálního zaměstnavatele;

---

²⁶ Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) č. 111/1998 Sb., § 21 odst. 1 d): poskytovat uchazečům o studium, studentům a dalším osobám informační a poradenské služby související se studiem a s možností uplatnění absolventů studijních programů v praxi.

²⁷ FREIBERGOVÁ, Z., STRAKOVÁ, E. *Analýza a návrh racionalizace poradenské práce na vysokých školách. Projekt RS95RC312.* 1995.

- *psychologické, pedagogicko-psychologické a sociálně psychologické poradenství* pro řešení aktuálních problémů (studijních, partnerských, interpersonálních, hraničně neurotických apod.) včetně prevence závislosti a sociálně patologických jevů.

2. Poradenský sub-systém v působnosti MPSV

Poradenství k volbě povolání byla na našem území věnována pozornost již od dvacátých let minulého století. Jeho vývoj však byl přerušena druhou světovou válkou a obnoven až kolem r. 1960, kdy začaly jako zařízení národních výborů vznikat dětské psychologické poradny, psychologické výchovné poradny a kliniky, které se věnovaly též poradenství k volbě povolání. Poradenská práce v oblasti trhu práce a zejména péče o nezaměstnané je ovšem rozvíjena teprve od počátku 90. let min. století po vzniku úřadů práce, v jejichž rámci byly zřízeny útvary poradenství a rekvalifikace a jejich informační a poradenská střediska pro volbu a změnu povolání. Do té doby byla na našem území v rámci centrálně řízené ekonomiky oficiálně nulová nezaměstnanost.

Současný poradenský sub-systém resortu MPSV má tři úrovně:

2.1 Národní úroveň

Na centrální úrovni je organizační a metodické řízení zabezpečováno *MPSV*, konkrétně ***Správou služeb zaměstnanosti MPSV***²⁸ (SSZ MPSV), která řídí *úřady práce* zřízené ve všech okresech (77 úřadů práce).

MPSV zabezpečuje ve spolupráci s ostatními subjekty činnými na trhu práce státní politiku zaměstnanosti, jejímž cílem je dosažení plné zaměstnanosti a ochrana proti nezaměstnanosti. Pro naplňování tohoto cíle zabezpečuje právo na zaměstnání, koordinuje opatření v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů, tvoří a koordinuje jednotlivé programy a opatření k zajištění priorit v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů v souladu s Evropskou strategií zaměstnanosti. Nedílnou součástí je i poskytování informačních, poradenských a zprostředkovatelských služeb na trhu práce.

Správa služeb zaměstnanosti, která je součástí Ministerstva práce a sociálních věcí, sleduje a vyhodnocuje situaci na trhu práce a přijímá opatření k ovlivnění nabídky a poptávky na trhu práce. Zpracovává koncepci státní politiky zaměstnanosti, spravuje prostředky na zabezpečování státní politiky zaměstnanosti a rozhoduje o jejich využití, koordinuje činnost EURES (Evropských služeb zaměstnanosti – EUROpean Employment Services) v České republice, zajišťuje národní financování v oblasti zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů v rámci Evropského sociálního fondu.

---

²⁸ <http://www.mpsv.cz>; <http://portal.mpsv.cz/sz>

2.2 Krajská úroveň

Na úrovni krajů je vždy jeden úřad práce pověřen koordinací (**14 pověřených úřadů práce**) státní politiky zaměstnanosti, spolupracuje s krajskými orgány a organizacemi ohledně řešení optimalizace sítě oborů a škol, tvorby programů regionálního rozvoje, pravidelně informuje školy a odbor školství příslušného krajského úřadu o nezaměstnaných absolventech škol celého kraje atd.

2.3 Úroveň úřadů práce

Ve všech správních obvodech bývalých okresních měst působí **úřady práce**. Pro lepší obslužnost mají některé úřady práce jednu či více poboček. Úřady práce realizují státní politiku zaměstnanosti na příslušném území, jako např. prevence nezaměstnanosti, zpracovávají koncepce vývoje zaměstnanosti, provádějí zprostředkování zaměstnání uchazečům a zájemcům o zaměstnání a poskytují fyzickým osobám a zaměstnavatelům poradenské, informační a další služby v oblasti zaměstnanosti a volby povolání. Poradenská činnost je prováděna převážně útvary *poradenství*, které zpravidla zahrnují:

- *úsek poradenství* – poradenství pro dlouhodobě nezaměstnané a obtížně umístitelné osoby,
- *úsek poradenství pro volbu povolání* – Informační poradenská střediska pro volbu povolání,
- *úsek EURES* – poradenství pro práci v zahraničí,
- *úsek rekvalifikací* – vzdělávací programy pro změnu kvalifikace, poradenská činnost pro výběr vhodného rekvalifikačního kurzu.

Útvary *poradenství* úzce spolupracují také s dalšími pracovišti úřadů práce - především s útvary zprostředkování zaměstnání analýz trhu práce a trhu práce.

Klienti se mohou na poradenské pracovníky úřadů práce obracet buď přímo, nebo prostřednictvím pracovníků úseku zprostředkování zaměstnání. Poradenské služby úřadů práce lze rámcově rozdělit do následujících oblastí:

- **Poradenství pro volbu povolání** poskytuje odborné informační a poradenské služby související se studijní a profesní orientací v návaznosti na vhodné pracovní uplatnění vzhledem k současnému i předpokládanému vývoji na trhu práce. Formou individuální a skupinové práce se orientuje především na žáky základních a středních škol a další specifické skupiny klientů, a to bez ohledu na to, zda se jedná o evidované uchazeče a zájemce o zaměstnání či nikoliv.
- **Poradenství při změně povolání a rekvalifikace** je odborná poradenská činnost při doporučování rekvalifikací a jejich zabezpečení. Tento typ poradenské činnosti se zabývá vhodností změny profese vzhledem k osobnostním a kvalifikačním předpokladům konkrétního klienta v souvislosti s nároky konkrétní nové uvažované profese.
- **Poradenství pro specifické skupiny klientů**, kteří vyžadují zvýšenou péči jako jsou např. mladí do 25 let, absolventi vysokých škol do dvou let po ukončení studia, dlouhodobě nezaměstnaní nad 6 měsíců, občané starší 50 let, propuštění po ukončení výkonu trestu, matky s malými dětmi, příslušníci z odlišného sociokulturního prostředí, uprchlíci a společensky nepřizpůsobiví občané. Do

tohoto úseku patří i činnost klubů práce (Job-Kluby), která vychází ze skupinového poradenství zaměřeného hlavně na nácvik dovedností k efektivnímu vyhledávání zaměstnání a usnadňující návrat do pracovního procesu dlouhodobě nezaměstnaným.

- **Poradenství profesně-psychologické** je odborná poradenská činnost poskytovaná specificky vzdělaným odborníkem v oblasti psychologie. Je využíváno pro řešení specifických osobnostních, sociálních a zdravotních problémů klientů, kteří mají problém s uplatněním na trhu práce. Ucelený systém práce s těmito klienty se nazývá **bilanční diagnostika**. Jedná se o poradenský proces, který s využitím komplexních odborných diagnostických metod směřuje k optimálnímu využití potenciálu člověka při nalézání jeho vhodné profesní orientace a uplatnění. Cílem je klientovi usnadnit orientaci v jeho silných a slabých stránkách a směrech profesní dráhy a otevřít možnosti k nalezení optimální studijní či pracovní příležitosti.

Úřad práce může na základě dohody zabezpečovat některé poradenské služby prostřednictvím odborných zařízení, například pedagogicko-psychologických poraden a bilančně diagnostických pracovišť, a hradit náklady spojené s touto činností.

V této oblasti působí také více než 300 soukromých personálních agentur, které získávají na základě žádosti povolení ke zprostředkování zaměstnání od MPSV.